

ג-3700 פנינים ב-2 הכרכים יחד

פרשת ויקרא

ג' 38 - ג' 38

חלק מהענינים שנידונו בספר

- 1649 הסטייפלער מפרש דברי הגמ': אדם שאין בו דעת - אסור לרחם עליו
- 1650 הסטייפלער הנ"ל, הוא יסוד בדרכי הלימוד!
- 1651 עוד ביאור בדברי הגמ': אדם שאין בו דעת - אסור לרחם עליו
- לא יאמר אדם לה' קרבן - שמא יהזור בו, ונמצא שם שמים לבטלה [אלא קרבן לה']
- 1653 טעם הקרבנות: רמב"ם, כדי להרחיק מע"ז - רמב"ן, כדי לקרב העולמות
- 1654 רמב"ם, המשתחוה לבהמת חבירו, נאסרת לגבוה - כבהמה 'בעלת מו'ם'
- 1655 שור שהרג רודף - כשר למזבח
- 1656 איך נולד מחלוקת הלל ושמאי [לסמוך או לא לסמוך ביו"ט] - והלא שניהם היו בזמן המקדש, וראו המנהג.
- 1658 מדוע בעקידה אמר אברהם 'כאילו בני מופשט' - הלא אין הפשט בכמת יחיד?
- 1660 קצת טעם, מדוע יש הטאת במזיד ב'שבועת העדות', ושומר הכופר בפקדון?
- 1666

מאהל מועד (א א)

רש"י, מלמד שהי' הקול נפסק ולא הי' יוצא חוץ לאהל. יכול מפני שהקול נמוך, ת"ל 'את הקול', הוא הקול המפורש: 'קול ה' בכח קול ה' בהדר, קול ה' שובר ארזים' (תהלים כט). א"ק, וצ"ב הואיל ומשה עומד באהל מועד, למה צריך 'קול שובר ארזים'?

וי"ל בהקדם מעשה מפורסם:

מלך מרוקו הי' מבקר מפעם לפעם אצל בתו, והי' שם יהודי גר באותו בנין, וביקש מ'חתן המלך' שפעם אחת כשהמלך מגיע אליו יקרא לו.

ואכן יום אחד הודיעו החתן, שכעת המלך נמצא, והוא יכול להכנס. נכנס היהודי יחד עם בנו, ובירך הברכה המיוחדת למלכים [שנתן מכבודו], אחר כך דיבר המלך עם הבן, ונודע לו שיש לו עוד מעט 'בר מצוה', בסיום נתן המלך תשורה ל'חתן ה'בר מצוה', צ'ק ע"ס חמישים אלף דולר!

אמר לו היהודי: מדוע צריך כ"כ הרבה, הלא די באלף?

אמר לו המלך: שיש כאן ולזול במלכות לתת מתנה פחותה מחמישים אלף! [עד כאן].

וכן [להבדיל] י"ל כאן, שחסר בכבוד שמים - כשיהא הקול נמוך.

ונפש כי תקריב (ב א)

■ בהיות המקדש על מכונו - הבהמות הלכו ברצונם להקריב

א"ק, נראה שבהיות ה'מקדש על מכונו' 'הקרבנות רצו להקרב' [והוא דומיא שאדם רוצה למסור נפשו על קידוש ה'], והקרבנות היו הולכים ברצונם, עד שנתקלקל הדור, והי' צורך להכות הבהמות שילכו.

וקצת ראייה לדבר יש בדמשה (מעשר שני ה טו) כתוב: אף הוא [יוחנן כהן גדול] ביטל את הנוקפים [שהיו מכים הבהמה, שהיתה מסרבת לילך לקרבן], ומה הי' צורך לבטל מנהג שעשו מאות שנים, אלא [כדאמרינן] שכל המנהג [להכות] לא התחיל אלא סמוך לזמנו [שחדלו הבהמות ללכת ברצון, מחמת ירידת הדור או מחמת ביטול יצר ע"ז ע"י אנשי כנה"ג], ואח"כ הוא ביטל את מנהג ההכאה.

והוקשה לי יסוד זה [שהבהמתו רצו בעצמם להקרב], מהמעשה, שהי' שור שלא רצה להקרב, ובא עני והושיט לו אגודה של ירק, ונמשך השור, וע"י כך הצליחו לקחתו לקרבן. עכ"פ מצאנו שלא רצה השור להקרב?

שו"ר שבמדרש רבה (ג ה): מובא מעשה זה, ושם כתוב, שלא רצה השור להקרב, מחמת שהי' לו מחט בריאות, והי' הקרבן פסול משום טריפה, וע"י הירק התעטש השור ויצא המחט.

הכהן המשיח יחטא לאשמת העם (ד א)

■ טעם 'פר כהן משיח' - דווקא בהוראת כהן שינמשח - ולא ככהן 'מרוכה בגדים'

מדבר על 'פר חטאת' שמביא הכה"ג על 'שגגת הוראה' שהתיר

לעם איסור כרת, ועשו על פיו.

רשב"ם, וטעם שהקשיבו להוראתו [שהרי איננו בית דין?], לפי שבכהנים כתיב (דברים לג) 'וורו משפטיך ליעקב', וכל שכן כה"ג. ומיהו צ"ב מדוע דווקא כה"ג המשיח [שנמשח בשמן המשחה]?

א"ק, וי"ל בהקדם לפי שכתב רש"י: כשכהן גדול חוטא, אשמת העם הוא שזה שהם תלויים בו לכפר עליהם ולהתפלל בעדם נעשה מקולקל.

והשתא י"ל דמתי תלינן שהאשמה בעם, דווקא בכי האי גוונא, שהי' הכהן ב'תכלית השלמות', שנמשח * - אבל בלא זה אפשר שהתקלה מחמת עצמו.

* ומצאנו (במדרש ויק"ר כו ט) בשמן המשחה שהי' מועיל לכהן - 'בשעה שנמשח בשמן המשחה נעשה משובח מכל אחיו'.

והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה ושרף אותו (ו)

■ טעם שנטמאים - העוסקים: בשעיר המשתלח, חטאות חיצונות, פרה אדומה

הדין הוא, בכל 'חטאות חוץ' [הנשרפות], שהעוסקים ב'הוצאה אל מחוץ למחנה' או בשרפתם - טמאים, כדכתיב (טז, כו כח): ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת ... ושרפו באש את עורותם ... והשורף אותם יכבס בגדיו.

הצד השווה שבכולם: חטאות הנעשים מ'חוץ למקדש' [ושם מצא ה'בעל דבר' מקום לטמאותם], אבל כשעוסקים בחטאות בתוך המקדש - המקדש שומר עליהם*.

* וכן הוא בגמ' (פסחים פה): היו נושאים במוטות [את הנשרפים], יצאו הראשונים מן העזרה, ואחרונים עדיין בפנים, הראשונים טמאים. / גם פרה אדומה - קרויה 'חטאת'.

אשר נשיא יחטא (ד כב)

■ קצת טעם: שמלך מביא שעיר [זכר] על חטאתו - בעוד ש'כל היהודים' מביאים נקבה

בגמ' (מו"ק יז), אמר ר"ל: ת"ח שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא, שנאמר (הושע ד): 'וכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה', כסהו [לחטא של הת"ח] כלילה [שלא יפורסם הדבר ויהא חילול ה'].

א"ק, ויש רמז לדבר בפרשתינו, דהנה כאשר אדם מישראל חוטא, מביא כשבה [נקבה], וכאשר מהלך [החוטא] עמה לצפון העזרה [לסמוך עליה ולשחטה], שואלים האנשים זה לזה, הרי עולה [הנשחטת בצפון] אינה באה מן הנקבות, ומה זה מהלך כאן עם כשבה לצפון? אין זאת אלא שחטאת הוא! וכדי בזיון וקצף [שלא נזהר בחילול שבת].

אבל נשיא מביא שעיר [זכר] לחטאתו, וכשהולך להקריבו בצפון יכולים הרואים לחשוב שמביאו בתורת עולה, ונמצא חטאו מוצנע.

כהן גדול [שנמשח] - אינו מביא חטאת בשגגת מעשה - א"כ מדוע רבי ישמעאל נתחייב חטאת?
'מעם הארץ', בגמ' הוריות: פרט לכהן משיח, שאינו מביא קרבן בשגגת מעשה!

האמרי אמת נשאל: והלא ר' ישמעאל קרא והטה ואמר עלי להביא חטא שמנה?

ותירץ ג' תירוצים: א. חטא לאחר שעבר מכהונתו [ומובא בראשונים, שלאחר שעבר מביא חטא כהדיוט]. ב. בתוס' (יבמות קד), כתבו שהיו שני ר"י בן אלישע. ג. דווקא משוח אינו מביא אבל 'מרוכה בגדים' מביא.

שתי תורים או שני בני יונה אחד לחטאת ואחד לעולה (ה ז)

מדוע מביא העני קרבן נוסף [עולה] - יתר על העשיר [שמביא רק חטאת]

והנה כאשר מביא * מן הצאן מביא רק חטאת, ומדוע בעופות מביא גם עולה?

אומר ה'אבן עזרא', ד'בחטאת העוף' אין למזבח כלום [הכל נאכל לכהנים], לכך צריך להביא עוף לעולה [כנגד האימורים].

והעיר 'נחל אליהו' [שניתן ליישב שאלת האבע"ז באופן אחר], דבגמ' (כריתות ט) אמרו ב'קרבן גר' שכשמביא צאן צריך רק עולה - וכשמביא עוף צריך להביא 'קן' [ב' עופות, ושניהם עולה!], ושאלו בגמ' (שם): מדוע לא די שיביא רק עוף אחד? ואמרו: שלא מצאנו בכל התורה שמביאים מן העוף אחד, הרי שכך דינו של 'קן' שהוא תמיד בא שנים.

* העושה אחד מג' עבירות: א. נשבע שאינו יודע לחבירו זכות ממון. ב. מטמא מקדש. ג. נשבע לשקר.

ואם לא תגיע ידו די שיהביא שתי תורים (ה ז)

עני שהביא קרבן עשיר - האם יצא

מה הדין עני [שאין ידו משגת] והתאמץ והביא קרבן עשיר? תשובה [משנה מפורשת]: יצא [נגעים פ"ד].

ותימא שהחינוך כותב שלא יצא!?

אומר ה'שפת אמת', שהמשנה [שכתוב 'יצא'] דיברה על מצורע - וה'חינוך' דיבר על מטמא מקדש, וזה לפי שב'מטמא מקדש' - עשיר יש רק כבשה לחטאת [ואין בעשיר עולה] - ואילו ב'עני' יש גם בן-יונה לעולה, ונמצא שכאשר 'מטמא מקדש' - עני - מקריב קרבן כעשיר, חיסר העני קרבן עולה שהי' אמור להקריב, משא"כ בשאר קרבנות שגם העשיר מקריב עולה.

ממול ערפו ולא יבדיל (ה ח)

מליקה הנאכלת במקדש - שהותרה נבילה לכהנים!

'פרשת השבוע', כידוע 'חטאת העוף' נאכלת לכהנים, ואע"פ שאינה נשחטת [אלא נמלקת - בעורף] 'מותר' לכהנים לאכלה, ובפשטות חידשה התורה: שמליקה בקדשים - כשחיטה בחולין.

אבל אין הדבר כך! שכן כתב הר"מ (מעשה הקרבנות יא): זר שאכל מבשר חטאת העוף לוקה שחים [משום מוקדשים ומשום נבלה] (ומקורו בגמ' יבמות לב), אלא צריך לומר שנבילה היא, והתורה התירתו לכהנים.*

*

* ובזה יואר מה דמיתבי בגמ' (מנחות מה): קרא דיחזקאל (מד לא): 'כל נבלה וטריפה מן העוף ומן בהמה לא יאכלו הכהנים', ואומרת הגמ': דס"ד הואיל והותרו כהנים במליקה הו"א שיתירו בנבילה [קמ"ל יחזקאל דאסורים], ולמה שהבאנו: הרי 'באמת' הותרו הכהנים לאכול נבילה!

אגב - צ"ב מה רוצים' מיחזקאל, והלא אף התורה כתבה [בפ' אמור אצל הכהנים] 'נבלה וטריפה לא יאכל לטמאה בה'? תשובה: אצל התורה שאני, דבאה התורה ללמדנו טומאת עוף טהור בבית הבליעה.

*

מה הוא לטמא בנבילה? ת. כתב הרמב"ם (בהל' אבות הטומאה) שאינה מטמאת.

וא"ת האיך יתקיימו שתי מקראות הללו?

מתרץ ה'אבי עזרי' [וכבר קדמו האחיעזר] ש'טומאת נבלות' יש רק במתה, אבל כל שנעשה בה 'שחיטה כדין המיוחד לה', אינה מטמאת, ולכן עגלה ערופה, מליקת העוף, שעיר

המשתלח [דחייתו לצוק זו היא שחיטתו], אינם מטמאים כנבילה.

שואלים: משורר הנסקל [וכן משאר נסקלים], י"א שאולי אינו מטמא, וי"א דדוקא בקדשים נאמר שכל שנעשה מצותו לא הוי נבילה. (וראה קה"י חולין ס"י יא, אבי עזרי פ"ב מאבות הטומאה ה"י).

והחזו"א מתרץ (הובא בנחל איתן ס"ב ס"ח סק"ו) שבשור הנסקל איננו מחזרים שדוקא ב"ד יהרגוהו [אם מת מעצמו - יותר טוב לנו], שעיקר הדין הוא 'לבערו מן העולם', משא"כ בעגלה ערופה ובשעיר המשתלח, אם מתו 'טרם מצותם' מביאים אחרים תחתיהם. ואם כן חזינו שבשור הנסקל ליכא קיום דין שחיטה' במיתתו, אלא שהוא 'ביעור הרע'.

על שגגתו אשר שגג והוא לא ידע (ה ח)

גם אחר שהביאו ב"ד 'עגלה ערופה' - מ"מ ל'תשלום כפרתם' עליהם להשתדל להרוג הרוצח

רש"י, אבל אם נודע לו [לאחר זמן], לא נתכפר לו בזה עד שיביא חטאת, הא למה זה דומה לעגלה ערופה שנתערפה ואח"כ נמצא ההורג הרי זה יהרג.

א"ק, הפסוק [כאן] מדבר במביא 'אשם תלוי' שלא יאמר הואיל וכבר הבאתי קרבן לכפר, 'מה לי אשם מה לי חטאת', כבר יצאתי ידי חובה, קמ"ל דאשם שהביא לא מהני - עד שיביא החטאת.

אבל צ"ב מאי מייתי מ'עגלה ערופה' [שב"ד הביאו עגלה ערופה], הלא ה'רוצח' לא הביא שום כפרה, ובוודאי שב"ד חייבים להורגו?

ונראה שהראיה היא מהחיוב המוטל על ב"ד, והיינו כגון: שבתחילה נתכפרו ב"ד ב'עגלה ערופה' כדכתיב (דברים כא ח): 'ונכפר להם הדם', ואחר כך: ששמעו ב"ד שהרוצח נמצא במקום פלוני, ואולי אפשר לתופסו, שמא יאמרו ב"ד: 'מה לנו ולצרה הזאת' 'הרבה שלוחים למקום', ואם לא נמיתנו 'יפול מן הגג' וכדומה.

ועל זה אמר רש"י שחסר ל'בית דין' בכפרה, ועליהם לעשות השתדלות ולגמור הדין, כדכתיב (במדבר לה ג): 'ולארץ לא יכופר כי אם ברם שופכו'.

מכל אשר יעשה לאשמה בה (ה כו)

לסיים הפרשה בענין טוב

'תהלת יצחק' כ' הרמ"א (סו"ס קלח): יכוין תמיד להתחיל ולסיים בדבר טוב.

ומביא פרשיות שאינם כך, ומיישב.

עוד הביא מסיום פ' ויקרא (ה כו): מכל אשר יעשה לאשמה בה? ומיישב (תהלת יצחק), שאירי בהבאת כפרה, שהוא דבר טוב.

עוד מביא (מס' מאור ושמש, בשם מהר"מ מרימינוב) מנהג קדמון, שבפרשה זו לאחר הסיום, אומרים כל הקהל: 'לא אל אשר שבת מכל המעשים ביום השביעי' - שהוא ר"ת לאשמה"ה ב"ה. כדי לא לסיים בדבר רע.

הפטרות ויקרא

חציו שרפתי כמו אש (ישעיהו מד)

וְלֹא-יָשִׁיב אֶל-לִבּוֹ וְלֹא דַעַת וְלֹא-תְבוּנָה לְאָמֵר חֲצִי שְׂרַפְתִּי כְמוֹ-אֵשׁ וְאֵף אֶפְיִי עַל-נַחְלִי לְחֵם אֲצַלֶּה בְּשָׂר וְאֶכֶל וְיִתְרוֹ לְתוֹעֵבָה אֲעֲשֶׂה לְבוֹל עֵץ אֶסְגֹּד.

הנביא 'מתלונן' [בדבר ה'] האיך טחו עיני עובדי ע"ז, הלא יש לו לדעת שמאחר וחצי עץ שימש לצלי - לא יתכן שהחצי השני אלוה.

א"ק, וצ"ב מה הטענה, הלא אף בדין כן הוא: שלוקחים עור, חצי עושים נעלים, וחצי עושים ספר תורה, ואין המכבד את התורה שם אל לבו לאמר: הלא חציו עשיתי נעלים וכו'.

וכי תימא: 'כבוד' זה דבר אחד - 'אלוה' זה דבר אחר, הא מ"מ בדור אנוש, לא חשבו שהפסל אלוה [כפי שהביא הר"מ ע"ז פ"א א].

ואולי אכן אין כאן טענה ממש, אלא הוא בגדר, 'ליצנותא דע"ז', ו'ליצנותא דע"ז' הוא דבר ראוי לכתחילה (מגילה כה).

להנצחות ובכל עניני הספר:

אימייל: 16645@GMAIL.COM